

Branislav Bujňák

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
ORCID: 0000-0002-6562-7221

**VÝVOJ JUSTÍCIE A TRANSFORMÁCIA JUSTIČNÝCH ORGÁNOV
NA SLOVENSKU PO ROKU 1989****Úvod**

Justícia, resp. justičné orgány ako také pôsobia na všetky oblasti spoločenského života, pričom ich základná funkcia, ktorou je ochrana zriadenia a zákonitosti štátu je bez podpory širokej verejnosti (nielen odbornej) takmer nemožná. Malo by byť preto aj v záujme štátu vytvoriť všetky podmienky pre jej pozitívny vývoj a smer.

Je evidentné, že v súčasnosti verejnosť slovenskému súdnictvu a ním reprezentujúcim orgánom takmer vôbec nedôveruje. Tento fakt možno pokladať za obrovské negatívum a v konečnom dôsledku je to aj výsledok fungovania štátu.

Práve vytváranie tlaku verejnosti, ako spätnej väzby na existenciu a potrebu dôveryhodnej justície, by mal vyvolať potrebu štátu po jeho oveľa lepšom a razantnejšom prístupe spočívajúcom v zabezpečení materiálnych, sociálnych a personálnych podmienok pre túto oblasť.

Nepopierateľným faktom však je skutočnosť, že po roku 1989 sa legislatíva začala meniť zásadným spôsobom, aj keď prvotné modifikácie zo začiatku 90. rokov nezmenili až tak „ducha“ týchto predpisov, ktorý spočíval v povinnosti súdu hľadať materiálnu pravdu. V dôsledku týchto zmien došlo k predĺžovaniu konania a mnohokrát aj k zrodeniu rozporuplných rozhodnutí. A práve na tomto mieste sa niekde zrodila nedôvera v justíciu, ktorá pretrváva dodnes.

Vzhľadom na obsahový význam samotnej témy bude cieľom autora pomenovať a v neposlednom rade aj popísať vývoj justície od roku 1989 a jej aktuálny stav. Predovšetkým sa autor bude snažiť opísať celý vývoj zmien od roku 1989, pomenovať a označiť všetky podstatné prvky (pozitívne ale aj negatívne) ovplyvňujúce súdnictvo a v neposlednom rade poukázať a konkretizovať tie postupy, ktoré by smerovali k jej pozitívnym zmenám.

V kontexte vyššie uvedeného bude braný na zreteľ aj fakt, že Slovenská republika, ako súčasť Európskeho spoločenstva, je povinná do aplikačnej praxe implementovať všetky tie smernice a pravidlá európskeho spoločenstva, ktoré túto oblasť upravujú a v zásadných rysoch aj formujú.

Samotná problematika bude objasňovaná aj skúsenosťami z praxe, nakoľko sa možno domnievať, že práve poznatky z aplikačnej praxe môžu priniesť pozitívne zmeny do budúcnosti.

Rovnako, za dôležitý prvok (ak nie najdôležitejší) pre vývoj justície sú jej samotné orgány, ktoré stav justície reprezentujú a sú akýmsi odrazom a výsledkom jej fungovania. Nakoľko pojem justícia je chápaný v širšom slova zmysle, v určitých fázach písania sa bude autor venovať aj ďalším orgánom (prokuratúra, advokácia), ktoré bezprostredne so súdnou mocou súvisia a sú vzájomne prepojené.

Vývoj justície na Slovensku po roku 1989

Nezná revolúcia bola do významnej miery „nezná“ aj v justícii. Väčšina v tom čase aktívnych sudcov na súdoch zostala. Mnohí z tých, ktorí odišli, sa stali advokátmi a zostali tak súčasťou širšieho justičného systému. Postavenie justície bolo od počiatku vzniku republiky dané Ústavou a zákonmi schválenými začiatkom deväťdesiatych rokov. Sudcov najprv volila Národná rada SR na návrh vlády najskôr na štyri roky. Až po uplynutí štvorročného obdobia pôsobenia na súde sa sudca mohol uchádzať o znovuzvolenie do funkcie sudcu bez časového obmedzenia, a to na návrh vlády.

Začiatkom 90. rokov sa výrazne zvýšil počet prípadov, ktoré museli súdy rozhodnúť. Prišla vlna reštitučných sporov, na súdoch pribudli obchodné a majetkové spory, ktoré vyplynuli z novovzniknutého usporiadania spoločnosti.

Možno poznamenať, že slovenské súdnictvo od zmeny politických pomerov v roku 1989 neprešlo, okrem pár „kozmetických“ úprav, žiadnou výraznejšou zmenou a na problémy a procesy spojené so zmenou politického systému reagovalo veľmi pomaly, neskoro a v niektorých jeho oblastiach takmer vôbec. Politické zoskupenia z minulosti, ako aj tie súčasné sa síce snažia postaviť modernú a dôveryhodnú justíciu, avšak ich snaha sa často stretáva s nevôľou, nedôverou a apatiou odbornej verejnosti.

Dalo by sa povedať, že za dvadsaťsedem rokov nebola podmienkach Slovenskej republiky spracovaná komplexná vízia, ktoré by ukazovala, ako by mala justícia v skutočnosti vyzeráť a pracovať. Dopĺňame na nedostatok nezávislosti súdnej moci na zákonodarnej a výkonnej. Pritom ide o jeden z najvýznamnejších princípov charakteristických pre všetky demokratické formy

vlády. Je obrovským paradoxom a zároveň veľkým problémom, že tak významný princíp je ešte v dnešných pomeroch tak reálne vzdialený slovenskému politickému systému, ktorým je parlamentná demokracia. Je zrejmé, že na všetkých informačných portáloch je Slovenská republika proklamovaná ako parlamentná demokracia, avšak realita je v kontexte princípu delenia moci iná. Samozrejme, tým sa nespochybňuje demokraciu ako takú, o ktorej existencii vo všetkých oblastiach spoločenského života po roku 1989 zrejme nikto nepochybuje.

Nezávislosť justície je bezpochyby základným predpokladom jej správneho a bezproblémového fungovania, pričom ju predpokladajú a definujú okrem vnútroštátnych noriem aj viaceré medzinárodné dokumenty, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Skutočné delenie moci sa napriek deklarovaniu, že to tak je, dosiahnuť nepodarilo. Dôvodov pre tento negatívny jav je niekoľko. Ide napríklad o finančnú závislosť súdnej moci, politizáciu súdnej moci zo strany zákonodarnej a výkonnej moci a v neposlednom rade aj šírenie negatívnych informácií prostredníctvom rôznych médií.

Nezávislosť súdnej moci na Slovensku je ohrozovaná predovšetkým úplnou finančnou kontrolou nad fungovaním justície zo strany ministerstva financií. Súdy slovenskej republiky v zásade nemajú vlastnú rozpočtovú kapitolu – v rozpočte sú naviazané na rozpočet ministerstva spravodlivosti – čo nezávislosť nezabezpečuje.

Je preto evidentné, že ak bude ministerstvo financií zabezpečovať (skôr určovať) finančné prostriedky pre justičné orgány, závislosti ako takej sa nemožno zbaviť. Jednotlivé moci v štáte sa majú navzájom kontrolovať a nie byť na sebe závislé – ak je kontrola a systém vzájomných bŕzd a protiváh zamieňaná ovládaním a závislosťou tak, ako je tomu u nás systém poriadne nemôže fungovať.

Na druhej strane je podľa môjho názoru nežiadúce, aby materiálne a personálne zabezpečenia súdov boli v takom stave zlom stave, v akom sa momentálne nachádzajú. Nedostatok základných materiálnych potrieb je len odrazom skutočného stavu justície. Rovnako nedostatočné personálne zabezpečenie súdov je javom negatívnym, spôsobujúcim značné prietahy v súdnych sporoch.¹

Za významný pokrok pri kreovaní justície možno považovať vznik Súdnej rady Slovenskej republiky. Súdna rada Slovenskej republiky je ústavou definovaný orgán súdnictva v Slovenskej republike. Právomoci Súdnej rady SR spočívajú hlavne v správe a v istej regulácii súdnictva². Vznik, kompetencie, právomoci a fungovanie Súdnej rady SR upravuje zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov³. Je trošku

¹ RAJŇÁK, P., 19.12.2015, Najprávo.sk, Prečo...

² Bližšie pozri článok 141a Ústava Slovenskej republiky.

³ Bližšie pozri zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov.

nepochopiteľné, že tak významný orgán reprezentujúci celú súdnu moc, začal efektívne fungovať až v roku 2002.

Na Súdnu radu prešli rozhodujúce kompetencie výkonnej moci a parlamentu pri menovaní sudcov, umiestňovaní sudcov na sudy a kariérom raste sudcov. Súdna rada predkladá návrhy na vymenovanie sudcov prezidentovi a rozhoduje o pridelení sudcov na jednotlivé sudy. Sudcu môže súdna rada preložiť na iný súd len s jeho súhlasom.

Aj v jej existencii však badať určité nedostatky, ktoré viac alebo menej zasahujú do „života“ justície. Napríklad, Súdna rada Slovenskej republiky ako vrcholný orgán samosprávy nemôže podľa aktuálnych potrieb justície rozhodovať o použití finančných prostriedkov.

Tento nedostatok sa premieta vo všetkých úrovniach súdneho systému, keďže na každý úkon alebo proces potrebuje predseda konkrétneho súdu súhlas nadriadeného orgánu, ktorý môže v konečnom dôsledku poskytnúť len toľko zdrojov, koľko mu bolo pridelené do justičného systému výkonnou mocou, čiže ministerstvom financií. Problémom v otázke nezávislosti slovenskej justície sú aj zanedbateľné právomoci predsedov okresných a krajských súdov. Títo sú síce zodpovední za chod súdu, ale reálne nedokážu ovplyvniť personálnu politiku súdu, ani technické a hospodárske zázemie konkrétneho súdu.

Aj keď samotný zákon priznáva Súdnej rade Slovenskej republiky viaceré kompetencie a právomoci a ako najvýznamnejší orgán súdництва rozhoduje o organizácii a o vzťahoch k orgánom správy súdництва a k orgánom sudcovskej samosprávy, tak nemožno opomenúť aj naďalej existujúcu materiálnu a finančnú závislosť na moci výkonnej, čo samo o sebe vyvoláva otázky o reálnej nezávislosti.

Zrejme by bolo do budúca vhodné uvažovať o samostatnej rozpočtovej kapitole pre sudy, ktorú by zastrešovala Súdna rada Slovenskej republiky a ktorá by tým pádom mala mať možnosť oveľa autonómnejšie a efektívnejšie rozhodovať o použití finančných prostriedkov.

I keď je zřejmé, že takéto negatívne vnímanie do určitej miery ohrozuje nezávislosť justície vo všeobecnosti, je potrebné uviesť, že nezávislosť súdov pri rozhodovaní je daná a nespochybniteľná.

Ich reálna nezávislosť spočíva v tom, že aj keď sú sudcovia vymenovaní alebo volení, sú ustanovení natrvalo. Sudcovia sú odvolateľní len na základe dôvodov stanovených ústavou. Ústava SR v článku 141 jednoznačne deklaruje nezávislosť a nestrannosť súdov.

Ďalším, nemenej vážnym problémom slovenskej justície je jej časté a prílišné spolitizovanie. Kompetencie a právomoci ministerstva spravodlivosti, ktoré je ovládaného politickým nominantom tej ktorej vládnucej strany, sú voči súdom neúmerne – počínajúc už spomínaným prerozdeľovaním finančných prostriedkov, cez personálnu politiku, ktorá je takmer až na malé výnimky úplne v rukách ministerstva, až po politické menovanie predsedov okresných a krajských súdov.

Minister spravodlivosti navyše za fungovanie justície nenesie žiadnu politickú zodpovednosť, aj keď tieto procesy riadi. Myslím si, že aj na tomto mieste je potrebné sa veľmi vážne zamyslieť nad prechodom kompetencií vo vzťahu k súdom Slovenskej republiky zo strany ministerstva na Súdnu radu.

Politizácia súdnej moci má však aj ďalšiu, negatívnu rovinu. Na Slovensku si takmer každý politik dovoľí komentovať rozhodnutia súdov, pričom viaceré medzinárodné odporúčania politikom doporučujú, aby sa takýchto komentárov zdržali. Komentovanie rozhodnutí bez znalosti veci možno považovať za neprijateľné. Ich povinnosťou (tak ako aj každého občana) je súdne rozhodnutie rešpektovať, pritom skutkový stav a relevantné údaje v komentovaných veciach mnohokrát ani nepoznajú. Týmto svojim, aj keď nie vždy vedomým počinaním, sú negatívnym príkladom pre verejnosť, ktorá následne, po ich vzore a bez znalosti veci vyjadruje svoj názor na viaceré mediálne známe kauzy. Takmer vždy po takejto kauze nasledujú neprimerané reakcie verejnosti, komentátorov a blogerov. Až na výnimky chýba diskusia o stave justície.⁴

Problematická je aj situácia ohľadne právneho prostredia, v ktorom slovenská justícia pôsobí. Neustále zmeny základných právnych predpisov štátu spôsobujú nemožnosť riadneho výkonu súdnej moci. Nestabilita právneho poriadku Slovenskej republiky po roku 1989 priamo ohrozuje právnu istotu občanov.

Vážnym problémom sú nepriame novely, ktoré legislatívnu smršť ešte viac zahmlievajú. Je potrebné poukázať na to, že napríklad Česká republika nepriame novely zákonov označila ako protiústavné. Možno vyjadriť pochybnosť nad tým, či nové procesné pravidlá v občianskom, obchodnom ale aj v inom právnom odvetví účelne zabezpečia zrýchlenie a zefektívnenie súdnych procesov na Slovensku. Za súčasného stavu procesov v slovenskej justícii, rýchlosť a efektívnosť vybavovania súdnych sporov v najbližších rokoch skôr spomalí. Chaos spôsobí aj to, že novými pravidlami sa majú riadiť iba veci, ktoré napadnú na sudy po nadobudnutí účinnosti týchto kódexov.

Za nežiadúci jav možno považovať viaceré novely „hlavných“ právnych kódexov prostredníctvom iných právnych predpisov. Ako príklad možno uviesť novely Trestného zákona a Trestného poriadku, ktoré sú „menené“ aplikovaním účinnosti iných zákonov.⁵ Takéto časté novelizačné zmeny spôsobujú nepriehľadnosť v právnych normách.

Do pozornosti verejnosti je potrebné dať aj aplikačnú prax Európskeho súdneho dvora a Európskeho súdu pre ľudské práva. Práve druhý menovaný spôsobuje svojou rozhodovacou činnosťou veľmi časté „zmätky“, nakoľko jeho rozhodnutia vo viacerých prípadoch spôsobujú nečakaný zvrät v už právoplatných rozhodnutiach tuzemských súdov.

⁴ RAJŇÁK, P., 19.12.2015, Najprávo.sk, Prečo...

⁵ Napríklad zákon č. 91/2016 o trestnej zodpovednosti právnických osôb.

Samozrejme, tým sa nespochybňuje činnosť a existencia tohto orgánu. Len pre porovnanie, v roku 2012 Európsky súd pre ľudské práva vyniesol 21 rozsudkov v neprospech Slovenskej republiky.

Skutočnosť, že Slovenská republika je súčasťou európskych štruktúr, má však v prevažnej miere pozitívny význam, keďže justícia (ako aj ďalšie oblasti spoločenského života) je priamo, ale aj nepriamo napojená a ovplyvnená európskymi trendami práva. Jedným z takýchto orgánov je Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva (známejšia pod názvom „Benátska komisia“). Bola založená v roku 1990 Výborom ministrov Rady Európy a je jej poradným orgánom v ústavnoprávnych otázkach. Úlohou Benátskej komisie je poskytovať právne poradenstvo členským štátom a najmä pomôcť štátom zosúladiť legislatívu s európskymi a medzinárodnými štandardmi v oblasti demokracie, ľudských práv a právneho štátu. Benátska komisia sa postupne rozvinula do medzinárodne uznávaného a nezávislého poradenského orgánu v ústavných otázkach.

Benátska komisia je zložená z nezávislých expertov a odborníkov, ktorí získali medzinárodné uznanie svojim pôsobením v demokratických inštitúciách alebo svojim prínosom k rozvoju právnej a politickej vedy. Sú to najmä známe osobnosti z univerzitného prostredia, odborníci pre ústavné a medzinárodné právo, ústavní sudcovia alebo sudcovia najvyšších súdov, členovia národných parlamentov a vysokí štátni úradníci.

Ako pozitívny jav v podmienkach slovenskej justície možno chápať náhodné pridelenie súdnych prípadov prostredníctvom elektronickej podateľne. Touto zmenou sa zásadným spôsobom zúžil priestor na manipuláciu pri pridelení jednotlivých prípadov sudcom. Rovnako, aj koncepcia trojstupňovej sústavy súdov do významnej miery zlepšila vnímanie vymožitelnosti práva. Súčasne vznikol Špeciálny súd Slovenskej republiky a Úrad špeciálnej prokuratúry Slovenskej republiky ako osobitné špecializované orgány určené na odhaľovanie a stíhanie trestných činov korupcie a organizovaného zločinu.

Technický pokrok výrazným spôsobom zmenil a ovplyvnil poznanie a nazeranie na právny poriadok Slovenskej republiky. Rýchla orientácia v právnych predpisoch je oveľa jednoduchšia a pohodlnejšia vzhľadom na existenciu viacerých komplexných systémov. Jedným z nich je ASPI, teda Automatizovaný systém právnych informácií. Ide o najpoužívanejší, moderný a komplexný systém poskytujúci užívateľovi rýchlu orientáciu pri práci s právnymi normami. Dôraz je pritom kladený na správne vzťahy medzi jednotlivými právnymi predpismi a ich prepojeniami na relevantné dokumenty a judikatúru.

Aj vďaka tomuto systému je orientácia sudcov a ďalších zamestnancov súdov, ale aj občana bez právneho vzdelania v spleti právnych noriem jednoduchšia a prístupnejšia⁶.

⁶ Autormi publikácií sú sudcovia, advokáti, daňoví poradcovia, audítori a ďalší významní odborníci pôsobiaci v súkromnej praxi, v štátnej správe a samospráve alebo na vysokých školách.

Transformácia justičných orgánov na Slovensku po roku 1989

Tak, ako majú iné povolania svoje stavovské organizácie, má ju aj slovenská justícia. Združenie sudcov Slovenska je dobrovoľná nepolitická stavovská organizácia sudcov Slovenskej republiky, ktorá je najväčšou profesijnou organizáciou sudcov v súčasnom období. Jej úlohou je presadzovať každoročné závery Hlavného zhromaždenia Združenia sudcov Slovenska, zvyšovať dôveryhodnosť justície, poskytovať občianskej verejnosti neskreslené informácie o výkone súdnictva, ako aj plniť ďalšie úlohy vyplývajúce z jej organizácie a fungovania.

Rovnako ako sú právnymi normami regulované všetky oblasti spoločenského, kultúrneho a politického života, je regulované aj samotné súdnictvo. Za najvýznamnejšie právne predpisy týkajúci sa fungovania súdnictva považujem zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v neposlednom rade aj zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov. Ide o pomerne rozsiahle dokumenty, ktoré vo všetkých smeroch upravujú fungovanie, výkon, činnosť, kompetencie a právomoci celej súdnej obce.

Zákon č. 385/2000 Z. z. v znení neskorších predpisov upravuje postavenie sudcov, ich práva a povinnosti, vznik a zánik funkcie sudcu, disciplinárnu zodpovednosť sudcov, platové pomery sudcov a ich nároky po skončení výkonu sudcovskej funkcie. Upravuje aj postavenie prísediacich sudcov z radov občanov, stanovuje podmienky a predpoklady na vymenovanie sudcu, zánik funkcie sudcu, ako aj ďalšie právne vzťahy a inštitúty týkajúce sa sudcov a ďalších osôb pôsobiacich v súdnictve.

V poradí druhý spomínaný zákon č. 757/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov upravuje riadenie a organizáciu súdov. Súčasne podrobne definuje činnosť a správu jednotlivých súdov na všetkých stupňoch. V záverečnej štvrtej hlave je upravený rozpočet súdov.

Zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov je pomerne novým zákonom, o čom svedčí dátum jeho platnosti (od 16.04.2002). Obsahom tohto zákona je úprava pôsobnosti Súdnej rady Slovenskej republiky a podrobnosti o spôsobe ustanovenia predsedu súdnej rady a jej členov, o organizácii a o vzťahoch k orgánom správy súdnictva a k orgánom sudcovskej samosprávy. Citovaný zákon tiež upravuje zasadnutia súdnej rady, spôsob ustanovovania členov súdnej rady a súčinnosť súdov a orgánov verejnej moci so súdnou radou.

Vyššie uvedené zákony boli od svojej účinnosti niekoľkokrát novelizované, pričom tieto novely len reflektovali na viaceré zmeny z oblasti justície. Za najvýznamnejšie možno považovať zmeny v oblasti výberových konaní na sudcov,

ktoré by mali by podľa zákonodarcu viac transparentné, zmeny v riadení okresných a krajských súdov, ale aj Najvyššieho súdu SR, funkčného postupu sudcov a v neposlednom rade aj v pôsobnosti a kompetencií Súdnej rady SR.

Okrem vyššie uvedených troch zákonov si pozornosť zaslúži aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Účelom tohto zákona je určiť sídla a obvody súdov Slovenskej republiky a usta=noviť pôsobnosť niektorých súdov so špecializovanou agendou.

Pre kvalitné a dostatočné fungovanie súdnictva je nevyhnutná aj existencia ďalšieho súdneho aparátu, reprezentovaného vyšším súdnym úradníkom, súdnym tajomníkom a probačným a mediačným úradníkom. Ich postavenie a činnosť je upravená zákonom č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov.

S výkonom a fungovaním súdnej moci je nesporne spojená existencia aj ďalších orgánov, bez ktorých participácie a spolupráce by súdna moc ako taká nemohla fungovať. Prokuratúra Slovenskej republiky⁷, Slovenská advokátska komora⁸, Notárska komora Slovenskej republiky⁹ a Slovenská komora exekútorov¹⁰ sú tými inštitúciami, ktoré sú s justíciou bezpodmienečne spojené. V laickej verejnosti sú dokonca chápané ako jej priama súčasť. Avšak ich vlastná štruktúra, organizácia fungovania, postavenie a pôsobnosť svedčia o opaku. Je však evidentné, že „život“ súdnej moci by bez vyššie uvedených inštitúcií nebol v aplikačnej praxi vôbec možný.

Záver

Súdnictvo možno vo všeobecnosti charakterizovať ako zákonom stanovenú činnosť, ktorej cieľom je rozhodovanie sporov na jednej strane a potrestanie páchatel'ov za spáchaný trestný čin na strane druhej. Navyiac, je to aj uskutočňovanie práva osobitnými orgánmi ustanovenými na tento účel. Vo všetkých demokratických štátov je súdnictvo zárukou a garanciou právneho štátu a, pričom jeho pôsobením (mám na mysli efektívnym) sa zaručuje panstvo práva (rule of law). Justícia ako taká je však nesporne spojená so spravodlivosťou, ktorá je jej nástrojom pre riadny výkon.

⁷ Bližšie pozri zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov

⁸ Bližšie pozri zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

⁹ Bližšie pozri zákon č. 323/92 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok)

¹⁰ Bližšie pozri zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok)

Spravodlivosť možno chápať ako morálny princíp požadujúci rešpektovanie právnej normy, normy všeobecne uznávanej a pre spoločnosť záväznej. Spravodlivosť je vnímaná ako jedna zo základných spoločenských hodnôt. Jej existencia v spoločnosti je však možná len za existencie zdravej, plnohodnotnej a silnej justície. Sila justície však nesmie byť vnímaná len v kontexte dobrých alebo zlých rozhodnutí. Navyše, pri každom rozhodnutí je poväčšine jedna strana sporu s jeho obsahovým znením výroku nespokojná, čo v konečnom dôsledku spôsobuje jej vnímanie ako „nedôveryhodnej“.

Je zrejmé, že v demokratickom a právnom štáte by bez riadne fungujúcej justície (ako aj ďalších zložiek moci) akákoľvek spoločnosť nemohla existovať, i keď syntéza právneho štátu a demokracie nie je celkom samozrejماً. Túto „samozrejmosť“ je možné budovať, avšak záleží na odbornej ako i laickej verejnosti, ako sa k výzvam v oblasti justície po roku 1989 postavia. Kritika súdnictva a súdnej moci je síce legitímna, avšak bez aktívneho a pozitívneho prístupu zákonodarnej a výkonnej moci, bez dobrých úvah a myšlienok na jej lepšie fungovanie, ako aj bez aktivity tých, ktorých sa priamo dotýka, teda občanov, je táto kritika len obyčajnou frárou.

Cieľom tohto článku bolo vyjadriť pohľad na slovenskú justíciu po roku 1989, a to v podmienkach ešte stále sa rozvíjajúcej demokracie. Z tohto pohľadu je to veľmi citlivá a aktuálna otázka, ktorá by aj napriek prítomnosti spoločenských, politických, sociálnych a ekonomických problémov, nemala ostať nepovšimnutá.

Bibliografia

ASPI – Automatizovaný Systém Právnych Informácií.

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. v jeho platnom znení.

Trestný poriadok č. 300/2005 Z. z. v jeho platnom znení.

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. (Ústava Slovenskej republiky).

www.najpravo.sk.

zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediaciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

zákon č. 185/2002 Z. z. o Súdnej rade Slovenskej republiky a doplnení niektorých zákonov.

zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky.

zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov.

zákon č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov.

zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii v znení neskorších predpisov.

zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

zákon č. 323/92 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok).

zákon č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok).

Streszczenie

Po listopadzie 1989 r. na Słowacji, a także w innych krajach Europy Środkowej i Wschodniej, miały miejsce znaczące zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne. Zmiany te dotyczyły niemal każdej dziedziny życia społecznego, ale nie obejmowały wymiaru sprawiedliwości. Transformacja społeczno-kulturowa miała początkowo charakter jedynie wizualny, ponieważ przeobrażenie życia zwykłych ludzi było trudne, a nawet niemożliwe. Zmiany trwają także obecnie. Jednak w niektórych obszarach procesy związane ze zmianą systemu politycznego następują bardzo powoli lub prawie wcale. Przykładem tego jest obszar wymiaru sprawiedliwości, tj. sądownictwo.

Słowa kluczowe: sprawiedliwość, system polityczny, konstytucja Republiki Słowackiej

DEVELOPMENT OF JUSTICE AND TRANSFORMATION OF JUDICIAL AUTHORITIES IN SLOVAKIA AFTER 1989

Summary

After November 1989, in Slovakia, as well as in other Central and Eastern European countries, significant political, economic and social changes took place. These changes related to almost every area of social life, not to the justice. It is true that socio-cultural changes as such were at first only of an optical nature, since their transformation into ordinary people's life was difficult in many ways, or even impossible, and ultimately still going on. In some areas, however, the processes associated with the change of the political system have come very slowly or almost at all. An example of this is the area of justice, ie the judiciary.

Keywords: justice, political system, Constitution of the Slovak Republic